

nei, me whakahoki ki te Ia, me nga tangata hoki, me haere atu ki te Ia, ki te wahi a Te Kawana: i au tenei, i te kingi. No te mea he mate tena mo te iwi."

Kei runga a Wiremu Te Wheoro:—"Haere mai aku tupuna, haere mai aku matua, ekore taku wahine e whakahokia e au, he wahine kua pa ki toku kiri, he taonga tiki naku, ki te whare o tera tangata; ka whiwhi au ki toku taonga, hei taonga moku, hei taonga mou; ehara i te mea moku anake tenei taonga, engari mo taua tahi; ki te kore koe e pai, heoi ano, waiho ki au toku taonga."

Kei runga ano a Te Kihirini:—"E mea ana ahau, me whakarere to wahine, he wahine puremu to wahine, ekore au e pai kia waiho i konei, he wehi noku kei mate au."

Kei runga ano a Wiremu:—"Ekore au e whakaae. No te mea, kahore ano ahau i kite i te he, i te puremu ranei, a taku wahine: kia kite au i te puremu, maku ano te whakaaaro ki te whakarere ranei, ki te pupuru ranei. Ko tenei, ekore rawa ahau e whakaae kia whakahokia toku taonga."

Kei runga a Tamati Ngapora:—"Whakarongo mai e taku potiki, ko te mate tenei mo te iwi. Na te iwi i kite he mate tenei. Koia ano he mate tenei."

Kei runga ano a Wiremu:—"Kahore ano ahau i kite he mate tenei, engari kia kite au kia haepapa ai taku he. Ko tenei, ekore e hoki i au taku taonga."

Kei runga a Aihepene (he kai-whakawa a Te Kawana tenei tangata):—"Whakarongo mai, e aku potiki, e aku tuakana, kia ngawari ki te korero a te iwi. Na te iwi i kite te mate, koia ano i mate. Me taku hoki, kotahi tonu te kupu a te iwi, whakaae tonu au. Ko te mana a Te Kawana kahore i runga i enei rakau, i a koe hoki; engari ka hoki atu au, ka whawha marire toku taha, ka puta he kupu maku ki nga Pakeha—"Ko nga mea a Hiha, hoatu ki a Hiha; nga mea a Te Atua, hoatu ki Te Atua."

Ka whakatika ano a Wiremu:—"E Aihepene, whakarongo mai. Ko tatou, tatou; na tatou ta tatou mahi; korero ke mai ana koe i tena taha, e ki na koe kia whawhakia tau taha. Ae! Haere koe ki te mahi i tau, kia mahi au i taku; korero koe ki te Pakeha kia ahatia, he aha maku? E mea ana koe kia hoatu nga mea a Hiha ki a Hiha, ekore rawa ahau e whakaae."

Kei runga a Hori Tauroa (he kaiwhakawa ano a Te Kawana):—"Te tikanga o te kupu a Aihepene mo te kupu ki a Hiha—ko ta Ihaka ano me hoatu ki a Ihaka, kauaka ki a Waikato. Engari, e taku potiki, kia ngawari ki te iwi."

Ka whakatika a Erahia Makomako, karanga atu ki a Te Kihirini:—"E Kihi, e mea ana koe kia haere matou ki te Ia?"

Te Kihirini:—"Ae."

"Me nga rakau nei?"

"Ae."

"I a wai tera piihi?"

"I a Te Kawana."

"He aha te take i pana ai matou e koe ki te piihi a Te Kawana?"

"Ki ta Te Kawana piihi ra."

"A tahuna atu aku whare ki te ahi, inaianei ano; ki te mea ka waiho mo apopo, ka okioki ano ahau."

Ka mutu ta Erahia raua ko Te Kihirini.

Kei runga a Neri:—"Whakarongo mai, taku potiki, taku tuakana, ko korua nga kakano a Tapaue; ko tenei, e tama, hoki ki to korua tunga ko to tuakana. I mahia tenei mahi mo korua; ko tenei, hoki mai. Whakahokia nga rakau, ekore e rite i a koe nga taonga a Te Kawana te utu. Akuanei ka riro ko tenei whenua hei utu. Koia au i mea ai, kaua e hanga te whare ki konei. Kua mohio ahau, ka riro te whenua."

Kei runga ano a Wiremu:—"E hoa, e Neri, kahore ano tetahi maku, kahore ano kia hoko whenua, kore rawa. E mea ana koe—'He aha hei utu mo nga taonga o Kawana?' Taku utu, ko ahau, ko taku mahi. E ki na koe, ka utua nga moni o Te Kawana ki te whenua. Ka riro koia a Ngaruawahia hei utu mo nga taonga o Te Kawana i haria atu e koe ki Ngaruawahia?"

Ka ki a Neri:—"He mea ke tera."

Ka ki a Wiremu:—"He taonga hoki tenei."

Kei runga a Karaipu Te Kuri:—"Whakarongo mai taku potiki, me whakahoki nga rakau ki te Ia, ki to Te Kawana wahi. No te mea, kua kitea he mate tenei. Waiho tenei wahi, hei mahinga mo aku mahi."

Kei runga ano a Wiremu:—"E Karaipu e mea ana koe kia kawea ki te Ia nga rakau, kia rongo mai koe, ekore rawa ahau e whakaae; engari me homai e koe a Pokeno ki au, katahi au ka whakaae. Ko tenei, mahia tau ki runga ki to wahi; i au tenei wahi, hei mahinga maku i taku mahi."

Kei runga ko Hika:—"Whakarongo mai, e taku mokupuna, kua ki te ki, kia haria nga rakau, kia waiho ranei: ko tenei, e taku mokupuna, kaua e huna te kupu. Kua kitea e te iwi he mate tenei. Ko tenei, hoki mai ki to korua turanga ko to tuakana; i mahi tenei mahi mo korua."

Kei runga ano a Wiremu:—"Whakarongo mai, e taku tupuna, e noho nei hoki au i Nui Tireni, he mahi tena, he mahi tenei; kahore ano ahau i whakaaaro he tika tena mahi, nau hoki i ngaruru ki tenei taonga hei taonga mou. I mahia e au mau tenei mahi; ki te kore koe e pai, waiho ki au taku."

Kei runga a Maihi Rori (he upoko-runanga o Te Kawana tenei tangata):—"Whakarongo mai, e taku potiki, e aku tuakana, kia ngawari ki te iwi; na te iwi i kite te mate, waiho i ta te iwi i kite ai."

Ka mutu i reira te korero, ka hoe atu a Tamati Ngapora, a Ngatiteata, me nga kai-whakawa me nga upoko-runanga a Te Kawana.

I te ata ka tatua te ope hei ruke i nga rakau ki te wai, kia tere ki te Ia; ka kitea e tetahi tamaiti no te Kohekohe, ka korero ki a Wiremu ma—"Kua tatua te ope ra, meake ka hapainga mai ko te ruke i nga rakau ki te wai; katahi ka huihui a Wiremu ma; ka rongo te ope, kua rangona ta ratou haerenga mai; ka haere tetahi kaumatua, ko Heteraka Muru, ka mea,—'he horihori na te tamaiti, ekore e pa nga ringa ki nga rakau, engari he korero anake.' Ka mutu te tupato a Wiremu ma mo te haerenga mai o te ope ra; ka haere noa atu etahi o ratou."

I te maru ahiahi katahi ano ka haere taua ope ko te whiu i nga rakau ki te wai, ka whakatika a Wiremu, ka mea:—"Kia mate iho ahau ki runga ki toku taonga."

Ka tae te ope, ka whakatika ko Waikato:—"Whakahokia nga rakau, me nga Pakeha me haere atu, whakapaea o koutou taonga, e nga Pakeha, kati ta koutou mahi. Hohoro te haere, inaianei ano."

Kei runga a Wiremu:—"Ekore au e pai kia haere nga Pakeha, ehara i te mea na ratou ano ratou